

A Magyar Tudomány Ünnepe

Immár nagy hagyománya van a tudomány napi rendezvények szervezésének a **Nemzetvédelmi Egyetemen** majd a **Nemzeti Közszolgálati Egyetemen**. Idén a „*Könyvtár, mint híd a tudomány és a kutatás között*” címet kapta a konferencia.

A vendégeket Prof. Dr. **Padányi József**, mk. vezérőrnagy, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos rektorhelyettese köszöntötte. Az NKE vezetése elkötelezett a könyvtár mellett, amely az intézmény „szíve”, „agyá”, vagyis egyik legfontosabb szervezeti egysége – fogalmazott megnyitójában a tábornok. Beszélt arról is, hogy az idei évre könyvtári beszerzésekre 120 millió forintot terveztek elkölteni, emellett jelentős informatikai fejlesztések is voltak az intézményben. Ennek egyik eredménye a korszerű digitalizáló eszközök beszerzése, amelyeknek köszönhetően hamarosan elkészül a modern magyar közigazgatás úttörőjének, *Magyary Zoltán* hagyatékának kereshető módon történő feldolgozása, amelyből kb. 500 dokumentum digitalizálása van még hátra – jelezte Padányi, aki szerint szintén nagy eredmény, hogy Baján hozzáláthattak a egykori VITUKI könyvtárának digitalizálásának, amely rendkívül sok munkával jár, hiszen mintegy 150 ezer dokumentumot kell felvinni a különféle adathordozókról. „A következő években jelentős erőfeszítéseket kell tennünk egyrészt az állományfejlesztés érdekében, másrészt szeretnénk, hogy az úgynevezett levéltári lábat is egy erős lábbá kovácsoljuk” – utalt a jövő feladataira a tudományos rektorhelyettes, aki szólt a könyvtár által szervezett rendezvényekről, köztük az egykori ludovikás képzést és szellemiséget megjelenítő Ludovikás Életutak programról. Az Egyetemi Központi Könyvtárban *Perjés Géza* hadtörténész hagyatékából különgyűjteményt hoztak létre.

Az első előadást **Gaálné Kalydy Dóra**, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ általános főigazgató-helyettese „*Civilek a kutatásban, Citizen Science a könyvtárban*” címmel tartotta. Az Open Science (nyílt tudomány) mozgalom egyre nagyobb teret hódít magának,

míg pár éve csak nyílt hozzáférésről beszéltünk, ma már szerte a világon nyílt tudományról van szó, melynek egy szelete a Citizen Science. A Citizen Science nem csupán a tudomány társadalmasítása, hanem a civilek bevonása tudományos kutatásokba. Az előadásban választ kaptunk arra, hogyan épül fel egy civil tudományos kutatás és milyen szerepet játszanak egy-egy sikeres projekt megvalósításában a könyvtárak, miért éri meg és milyen hatásai lehetnek a társadalomra és a tudomány társadalmi megítélésére a Citizen Science projekteknek. Napjainkban átalakul a tudományos eredmények mérése. A tudománymetria változása az újgenerációs platformok megjelenésével együtt új könyvtári készségeket és a területen dolgozók továbbképzését teszi szükségessé. „Mi egy bizalomforrás vagyunk” – mutatott rá a főigazgató-helyettes annak jelentőségére, hogy kutatók és civilek a szabványokban, tudásprojektekben és adatprotokollokban jártas könyvtárosok felé fordulnak.

Kokas Károly, a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtár főigazgató-helyettese „*A könyv a XXI. század elején*” című előadásában arról beszélt, hogy az így-úgy szegmentált tudás és információdarabkák tartalmára, méretére és nevére is hogyan hatott ki a hordozó az utóbbi pár ezer évben, amint éppen dacolt az idővel? Aztán a könyvnek (biblio/liber stb.) hogyan sikerült túlélni eddig az alapvető formai átalakulásokat, változásokat (tekercs, kódex, nyomtatás), és azok hogyan hatottak a világra, az olvasásra, a kultúrára és vissza a könyvnek nevezett holmira is? A XXI. század eleji könyv változásának dimenzióit az határozza meg, hogy mit tett vagy tesz a könyvvel a digitalizáció és a globális hálózat, s mi is az az elektronikus könyv, és ennek befogadása, és főleg a hipertextes tér „olvasása” hogyan viszonyul a régimódi, ún. close reading olvasáshoz? (amely módra szánva az olvasottak jelentős része született...). Mit jelent mindez különféle műfajokban, hogyan hathat a szépirodalom befogadására, a pusztá tájékozódásra, a szisztematikus tudáseloszlásra és a tanulásra? Az előadó a könyv 21.

századi szerepének változásaival kapcsolatban kihívásként említette, hogy manapság már nemcsak olvasni akarunk egy szöveget, hanem keresni is benne. Ilyen „böngésző üzemmódban” működik agyunk is, amelynek köszönhetően sokan már végig sem olvasnak egy szöveget, hanem kulcsszavakat jegyeznek meg belőle, amely magában hordozza az adott szöveg teljes félreértelmezésének veszélyét is. A könyvek forradalmában a kódexek és a nyomtatás megjelenése után a digitalizálás hozta meg a harmadik nagy formai áttörést, ám utóbbival a dokumentumok elvesztik egyediségüket. Kokas Károly közölte: felméréseik szerint a digitális világ ellenére a mai generáció 70 százaléka mégis a papíralapú könyvet preferálja, hiszen egy elegáns és szép könyv élményét egy e-könyv nem képes nyújtani.

Dr. **Aczél-Partos Adrienn** a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtárának vezetője „*Jogi kutatástámogatás a jogtudomány szolgálatában*” című előadásában a következő kérdéseket vetette fel: Mik voltak a tudomány főbb jellemzői régen és melyek ezek ma? Hogyan alakult mindeközben a könyvtár szerepe és funkciója? A digitális korszakban milyen útvonalak és útvesztői lehetnek a kutatásnak? A könyvtárak hogyan tudják mindezt hatékonyan támogatni? Milyennek kell lennie egy jogi könyvtárnak, amely a jogtudományt hivatott szolgálni? Egyes jogi források jelentős hatással bír(hat)nak mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás, mind pedig a jogérvényesítés folyamataira.

A következő előadást Dr. **Sasvári Péter** egyetemi docens és **Urbanovics Anna** tudományometriai tanácsadó, egyetemi hallgató a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karáról közösen tartotta „*Modern folyóirat-menedzsment – a nemzetköziség útján*” címmel. A Publish or Perish jelensége miatt növekvő publikációs nyomás nehezedik a kutatók vállára, azonban a közölt eredmények mindössze 20%-a szerzi a hivatkozások 80%-át a Garfield-elv szerint. A releváns közleményeket a Scopus és a Web of Science nemzetközi katalógizáló adatbázisok igyekeznek tömöríteni. Ebben a közegben való érvényesülés érdekében a magyar lapoknak is felvételt kell szerezniük ezekbe a katalógizáló adatbázisokba. Jelen előadás a Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya hazai listás folyóiratainak elemzését tűzi ki célul, a nemzetközi követelményrendszerek tükrében. Az előadók elemzése leíró statisztikai eszközökkel térképezi fel a folyóiratok legjelentősebb mutatóit. Eredményeik mutat-

ják, hogy a lapok négyötödének van saját weboldala, fele képes időben megjelenni, ötöde tüntetett fel archiválási politikát, tizede rendelkezik etikai kódexszel. Az egymást követő számok megjelenése között átlagosan 42 hónap telik el. Ezek a mutatók függenek a minőségi kategóriáktól is, ahogy szignifikáns kapcsolat van az egyes kategóriák közleményszáma és az egy-egy közleményre jutó hivatkozások száma között is.

Ezután **Redl Károly** az Országgyűlési Könyvtár igazgatóhelyettesének előadása következett „*Országgyűlési Könyvtár – a törvényhozás és a tudomány metszéspontjában*” címmel. Az Országgyűlési Könyvtárnak van egy sajátossága, amely a hely szelleméből fakad: a törvényhozás és a tudományos élet metszéspontjában végzi tevékenységét. A törvényhozás alrendszerének kiszolgálójaként a parlamentarizmus, a jog, a politológia és a mindenkori történettudomány leggazdagabb szakkönyvtára. Ez pedig – mint a tudomány és a kultúra elhivatott szolgáltatója – szinte arra rendelteti, hogy az ezeket oktató és kutató intézményekkel szoros együttműködést alakítson ki.

Végül a házigazda **Nagy Gábor**, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Egyetemi Központi Könyvtár és Levéltár mb. főigazgatójának „*A magyar sajtótörténet-kutatás forrásai az 1945–1949 közötti időszakban*” című előadása zárta a sort. Egy konkrét példán, doktori értekezésének megírásán keresztül mutatta be azt, hogy miként támogatja a könyvtár és a levéltár egy mű megszületését. Megvizsgálta, hogy milyen konkrét szolgáltatások vannak arra nézve, hogy egy témát a teljességre törekedve tárjunk fel. Bemutatta azt is, hogy a 21. századi technológiák és szolgáltatások hogyan könnyítik meg egy tudományos munka megszületését.

Napjainkra a korábbi megőrző szerep mellett a könyvtárakban prioritást kapott a szolgáltató jelleg, a felhasználóközpontúság. Mint az információs társadalom alapintézményének (nemzetközi és hazai jogi dokumentumban rögzítve), a könyvtárak alapfeladata lett az információhoz való szabad hozzáférés biztosítása mindenki számára. A hozzáférés szempontjából hosszú távú feladatként jelentkezett a szellemi örökségek digitalizálása, kiemelt szerepet kapott a tartalomszolgáltatás, így a könyvtárak a jövőben egyre inkább komplex (hagyományos és digitális tartalmakat egyaránt gyűjtő, feldolgozó és szolgáltató) könyvtárként fognak működni.

Prokné Palik Mária
(BME OMIKK)